

Architektúra a správa prerušení v Operačnom Systéme

Operačné systémy

Teoretický Model: Prerušenia vs. Polling

Polling (Cyklické dopytovanie)

CPU aktívne a opakovane kontroluje stav zariadenia v slučke. Táto metóda je neefektívna ("busy-waiting"), pretože procesor plytvá miliónmi cyklov čakaním na pomalé I/O operácie, namiesto vykonávania užitočnej práce.

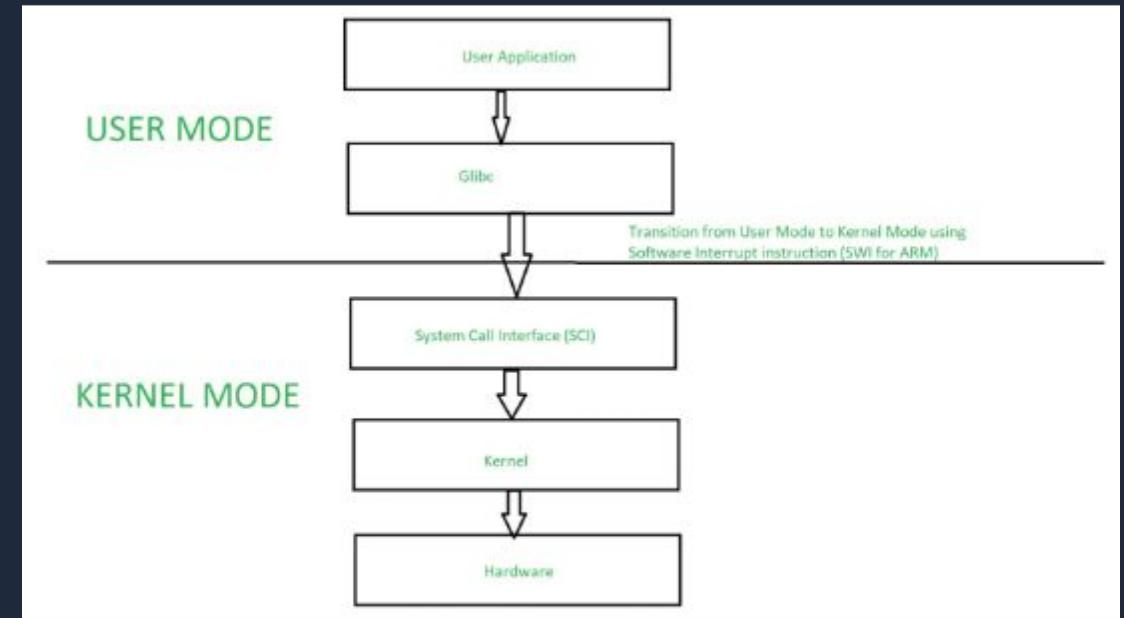
Interrupts (Prerušenia)

Udalosťami riadený model. Hardvér vyšle asynchronny signál CPU iba vtedy, keď vyžaduje pozornosť. CPU môže medzičasom vykonávať iné procesy, čo maximalizuje priepustnosť systému a odozvu.

Duálny Režim a Ochrana Pamäte

Pre bezpečnosť systému hardvér vynucuje striktné oddelenie režimov:

- ✓ **User Mode (Používateľský režim):** Obmedzený prístup k hardvéru. Aplikácie bežia tu.
- ✓ **Kernel Mode (Jadrový režim):** Plný prístup k inštrukciám a pamäti. Tu beží obsluha prerušenia (ISR).
- ✓ **Prechod (Context Switch):** Prerušenie slúži ako "brána", ktorá atomicky prepne CPU do jadrového režimu cez preddefinovaný vektor.

Taxonómia Systémových Udalostí

Hardvérové Prerušenia

Asynchronné signály z externých zariadení (NIC, klávesnica). Sú maskovateľné a môžu nastať kedykoľvek počas behu inštrukcií.

Výnimky (Exceptions)

Synchronné udalosti generované CPU pri chybe (napr. Page Fault, Divide by Zero). Delia sa na Faults (opravitelné) a Traps (ladiace).

Softvérové Prerušenia

Úmyselne vyvolané inštrukciou (napr. INT 0x80 v x86). Historicky sa používali na implementáciu systémových volaní (System Calls).

Evolúcia Hardvéru: Od PIC k APIC

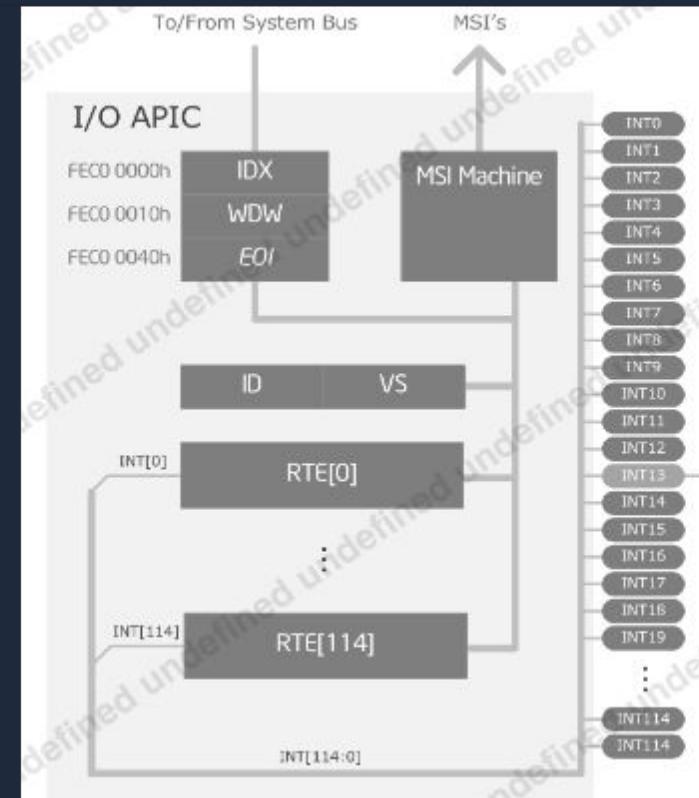
Legacy: 8259A PIC

Pôvodný radič pre jednoprocesorové systémy. Obmedzený počet liniek (15 IRQ). Nedokázal smerovať prerušenia na konkrétné jadrá v multiprocesorových systémoch.

Modern: APIC Architektúra

Pre SMP systémy. Skladá sa z dvoch častí:

- **Local APIC**: Súčasť každého CPU jadra. Prijíma lokálne prerušenia a IPI.
- **I/O APIC**: Pripája perifériu a distribuuje signály konkrétnym jadrám (IRQ Affinity).

Message Signaled Interrupts (MSI/MSI-X)

V moderných PCIe zberničiach sú fyzické vodiče pre prerusenia minulosťou. Nahrádzajú ich správy v pamäti.

Výhody MSI-X:

- ✓ **In-band signalizácia:** Zápis do pamäte eliminuje potrebu dedikovaných pinov.
- ✓ **Škálovateľnosť:** Podpora až 2048 vektorov na zariadenie.
- ✓ **Multiqueue Networking:** Každá fronta sieťovej karty (RX/TX Queue) môže mať vlastné prerusenie smerované na iné CPU jadro pre masívny paralelizmus.

Dátové Štruktúry Jadra Linuxu

struct irq_desc

Hlavný deskriptor pre každú IRQ linku.
Obsahuje stav, zámky a ukazovateľ na
zoznam akcií. Uložené v Radix Tree
pre efektívne vyhľadávanie.

struct irq_chip

Abstrakcia hardvérového radiča.
Obsahuje nízkourovňové metódy ako
irq_mask, irq_unmask a irq_ack pre
konkrétny čip (napr. IOAPIC, GIC).

struct irqaction

Reprezentuje požiadavku ovládača.
Obsahuje ukazovateľ na samotnú
funkciu obsluhy (ISR) a flags (napr.
IRQF_SHARED pre zdieľanie linky).

Priebeh Spracovania: Top Half

1

Hardware Trigger

Zariadenie signalizuje APIC,
CPU prerusí prácu a skočí na
vektor v IDT.

2

Entry Stub

Assembly kód uloží registre
(kontext) a prepne na
jadrový IRQ stack.

3

Generic IRQ

Funkcia do_IRQ nájde
deskriptor a zavolá
handle_irq.

4

Driver ISR

Vykoná sa rýchla obsluha
ovládača. Vráti
IRQ_WAKE_THREAD ak
treba viac času.

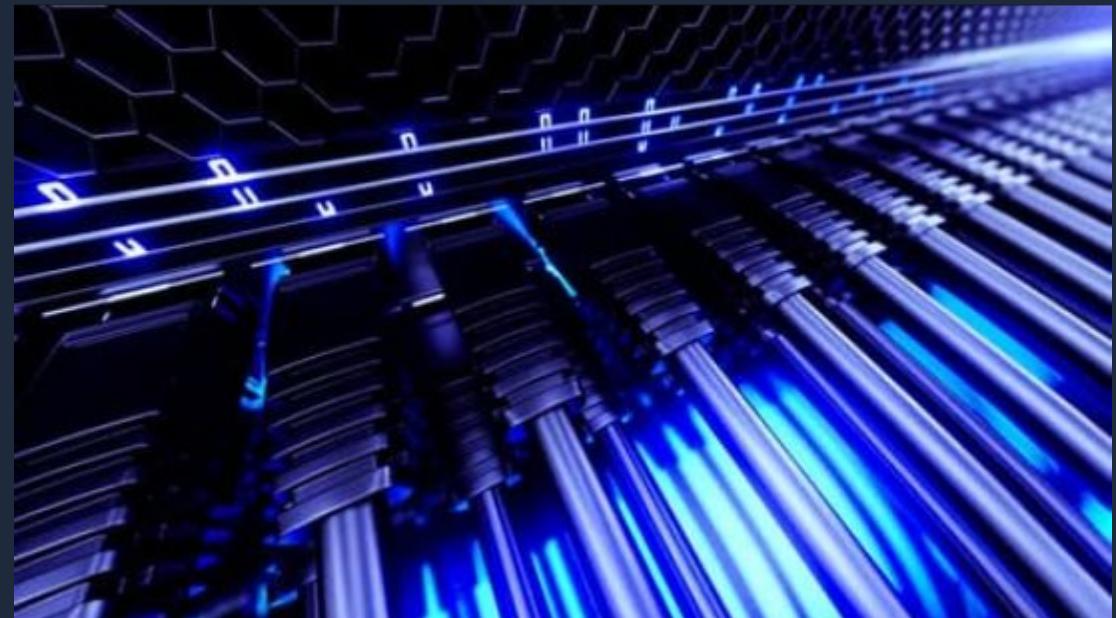
Odložené Spracovanie (Bottom Half)

Mechanizmus	Kontext	Vlastnosti	Použitie
SoftIRQ	Atomic (Interrupt)	Vysoko paralelný, re-entrantný. Beží na viacerých CPU naraz.	Kritické podsystémy (Sieť, Timer, Block IO).
Tasklet	Atomic (Interrupt)	Serializovaný (nebeží paralelne na tom istom type). <i>Deprecated</i> .	Staršie ovládače (nahrádzané Threaded IRQ).
Workqueue	Process Context	Môže spať (sleep/block). Plánovaný schedulerom.	Bežné úlohy, alokácia pamäte, I/O operácie.
Threaded IRQ	Process Context	Moderný štandard. Dedikované kernel vlákno pre IRQ.	Väčšina moderných ovládačov, podpora Real-Time.

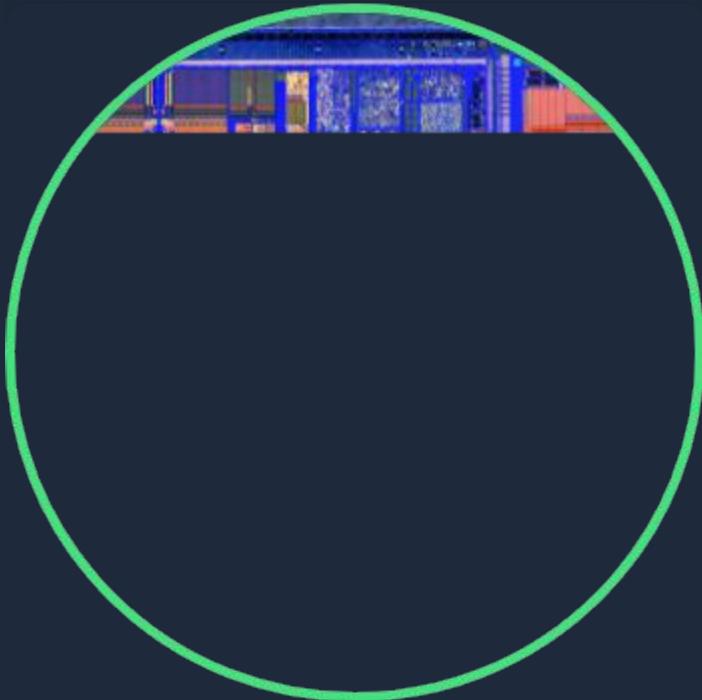
| NAPI: Hybridný Model pre Siete

Pri vysokorýchlosných sietiach (10Gb+) by čisté prerušenia zahľtili CPU ("Receive Livelock"). NAPI to rieši prepínaním režimov:

- ✓ **Prvé prerušenie:** Zobudí ovládač a **zakáže** ďalšie prerušenia na NIC.
- ✓ **Polling (SoftIRQ):** Jadro cyklicky vyberá pakety z buffera (batch processing).
- ✓ **Complete:** Ked' je buffer prázdny alebo budget vyčerpaný, polling končí a prerušenia sa znova povolia.

| Výzvy v SMP: IPI a Afinita

Inter-Processor Interrupts (IPI)

Jadra musia komunikovať. Jedno jadro môže poslať IPI inému, napr. pre TLB Shootdown (zneplatnenie cache) alebo prebudenie schedulera.

IRQ Affinity (Smerovanie)

Linux umožňuje nastaviť `smp_affinity`, čím určí, ktoré jadrá obsluhujú ktoré prerušenia. To je klúčové pre výkon, aby sa predišlo "cache thrashing" (neustálemu presunu dát medzi L1/L2 cache rôznych jadier).

Záver

- ✓ Prerušenia sú základom multitaskingu, umožňujúc asynchronnú komunikáciu s hardvérom.
- ✓ Evolúcia od PIC k MSI-X odráža potrebu škálovateľnosti v moderných serveroch.
- ✓ Linux jadro používa sofistikované delenie na Top Half (rýchla odozva) a Bottom Half (ťažká práca).
- ✓ Optimalizácie ako NAPI a Threaded IRQs sú nevyhnutné pre výkon a stabilitu systému.